

ORIENTERING

Orienteringsløb handler om at finde den rigtige vej hurtigst muligt.

Det er en sport med klassiske rødder i Danmark, og i en menneskealder var en orienteringsafdeling også et stærkt indslag i Aabenraa Idræts og Gymnastikforening.

Navnet Alm er om noget forbundet med orienteringssporten i Danmark. Maja Alm løb sine første skridt i AAIG, hvor hendes far, Steffen Alm, både var løber og formand for AAIG Orientering.

Maja Alm rejste fra Rødekro og fortsatte sin karriere i andre klubber, og hun løb sig ikke blot ind i den danske top, men også helt op i verdenseliten.

AAIG O var i mange år en succesfuld orienteringsklub, og den blev opbygget af et net af ildsjæle, der påtog sig de mange opgaver, der er forbundet med netop orienteringssporten.

Med Finn Hoves afgang som formand for orienteringsafdelingen i AAIG i 2016 var de lokale kræfter sluppet op, og efter 50 år som stifinder i skovene omkring Aabenraa blev orienteringssporten en del af et sønderjysk samarbejde i OK Syd.

Orientering er uforandret forankret i 100 års AAIG-historie.

50 år som stifinder i Aabenraas skove

Af Finn Hove

- den sidste formand for AAIG orientering

I 1966 var kaptajnløjtnant Andreas Stabel formand for AAIG. Han var orienteringsløber i militæret og igangsatte orienteringsafdelingen i AAIG.

O-afdelingens første formand var læge Svend Tang, og medlemstallet nåede i løbet af sommeren 1966 op på omkring 40, og blandt dem den orienteringsløbende AAIG-formand Andreas Stabel.

På daværende tidspunkt var specielle orienteringskort en sjælden luksus, der var under udvikling i de større klubber. Man brugte Geodætisk Instituts topografiske kort, normalt 1:25.000. Den normale løbeform var »stifinderløb«, hvor der ved hvor post var ophængt et kortudklip, der viste løberen, hvor næste post skulle søges.

Klubbens anden formand m/k var Marie Louise Stabel, der med megen ihærdighed bragte O-afdelingen ind i ordnede forhold. Det første klubblad så dagens lys i marts 1969, det første orienteringskort blev tegnet over Aabenraa Nørreskov i begyndelsen af 1970, og klubben arrangerede sit første »Åbne løb« den 19. april 1969 med deltagelse af 164 løbere på 13 baner.

For en aktiv orienteringsløber omkring 1970 bestod løbstilbuddet af op mod 20 stævner med andre klubber og 15 lokale træningsløb. I 2022 er der mere end dobbelt så mange tilbud for de sønderjyske orienteringsløbere.

Da Siegfried Riege blev formand i 1973, var der et meget lavt medlemstal og ofte måtte en banelægger ved træningsløb stå model til et fremmøde på 3-5 deltagere.

Riege gjorde en meget aktiv indsats for igen at få sat skub i klubben og satte i formandsperioden sit præg såvel på træningsløb som deltagelse i åbne løb, men ikke mindst blev der sat gang i korttegningen. Efter Nørreskov og Jørgensgård Skov i 1969/70 kom nu Lerskov i 1975, Sønderskov, Hjelm Skov og Aabenraa Nord i 1976 og Årtoft Plantage og Rugbjerg i 1977.

I 1976 påtog den lille klub sig den hidtil største opgave, at afvikle det individuelle danmarksmesterskab. Arrangementet samlede ca. 600 topløbere fra hele Danmark og blev afviklet i Årup -, Sønderskov og Hjelm Skov i september måned med opløb og mål på Stadion. Arrangementet blev en solid succes og gav mod på flere større opgaver i de kommende år, og klubben har praktisk taget hvert år siden da løftet sin del af opgaven med afvikling af større stævner

Det sønderjyske samarbejde

I 1976 overtog Erik Skifter Andersen formandsposten. Skifters kæphest var udviklingen af de lokale arrangementer og klubbens organisation. Dette resulterede i lokale løbstilbud hver uge året rundt, faste regler for banelægning o.l., samt udvikling af

samarbejdet med naboklubberne, Sønderborg Orienteringsklub (SOK), Haderslev Terrænsports Forening (HTF) og orienteringsklubben KOMPAS i Nordborg.

Siden 1984 har de sønderjyske klubber to gang om året afholdt »terminslistemøder«, hvor ledelserne fra de oprindelige fire klubber – senere fusioneret til to klubber – aftalte hvem der laver hvilke træningsløb og hvor de skulle foregå.

Der udviklede sig gennem årene også mange traditionelle arrangementer, blandt andet klubmatchen mellem SOK, HTF, KOMPAS og AAIG, der blev afviklet første gang i 1970. Grænsedysten, som AAIG-O afholder med deltagelse af naboklubberne syd for grænsen, startet af Riege i 1975 og Vikingedysten, der afholdes af HTF i forbindelse med Vikingespillene i Jels.

Samarbejdet mellem KOMPAS, SOK og AAIG-O udviklede sig stadig, og i 1982 påtog de tre klubber sig den største opgave nogen sinde. Det var Påskeløbet med knap 2000 deltagere fra hele landet og alle nabolande, og med løb tre dage i træk. Skifter var stævneleder, og medlemmer fra alle tre klubber deltog som korttegnere, banelæggere, startmandskab, parkeringsvagter og andet.

Det var første gang, at beregning af placeringerne i de forskellige aldersgrupper foregik på EDB. Frede Jacobsen fra SOK var nøgleperson i dette, og det foregik på Købmandsskolens computere. Stævnet gav et pænt overskud, og de tre klubber stiftede en fælles fond til forvaltning af overskuddet. Formålet var at støtte anskaffelsen af fælles udstyr og fremstilling af kort.

Det sønderjyske samarbejde var stærkt, og med Steffen Alm som formand blev der i 1990 udarbejdet de første skitser til en fælles paraplyklub for Nordborg, Sønderborg og Aabenraa. På dette tidspunkt havde både Sønderborg og Aabenraa lavt medlemstal, og

hensigten var at spare ressourcer ved et formaliseret samarbejde. Klubben skulle hedde OK Syd, og skulle blandt andet tage sig af korttegning og stævnearrangementer. Træningsudvalgene og rekruttering skulle holdes lokalt.

Formålet med paraplyklubben var også at stille fælles og større hold i turneringer og derved få bedre placeringer i holdturneringer og stafetløb.

Samarbejde møder modgang

Steffen Alm lavede sammen med formanden for Sønderborg orienteringsklub det konkrete forslag, men på generalforsamlingerne i november 1991 i både Sønderborg og AAIG-O blev forslaget nedstemt, eller som der står i beretningen fra AAIG's generalforsamling den 12. november 1991: *»Et samarbejde kunne ikke etableres«*.

Årsagen til modstanden var uden tvivl, at der i oplægget var lagt for mange opgaver ind i paraplyklubben, som medlemmerne syntes skulle forblive lokalt.

Også i AAIG var der altså en vis modstand imod denne styrkelse af det sønderjyske samarbejde. Ønsket fra nogle bestyrelsesmedlemmer i AAIG var flere fælles aktiviteter og et tættere samarbejde mellem de til tider ret selvstændige afdelinger, et ønske som blandt andet O-afdelingen kun delvist bakkede op om.

Som en konsekvens af modstanden, trak Steffen Alm sig som formand af klubben. Han og familien fortsatte som passive medlemmer i AAIG-O, så de kunne deltage i afdelingens klutture og træningsløb, men i turneringer stillede de op for naboklubben HTF i Haderslev. Døtrene Heidi og Maja fortsatte i AAIGs atletikafdeling.

Et år efter, den 11. november 1992, blev et nyt forslag til vedtægter for OK Syd godkendt i alle tre klubber. Formålet var nu alene at kunne stille større hold i holdturneringer. I praksis gik det dog et skridt videre, blandt andet med fælles klutøj, fælles klubblad og

anskaffelse af fælles stævnemateriel med midler fra den fælles støtteforening fra 1982.

I 1993 blev KOMPAS og SOK sammenlagt, så paraplyklubben OK Syd herefter bestod af to klubber, Sønderborg og Aabenraa.

Bristede klublokale-drømme

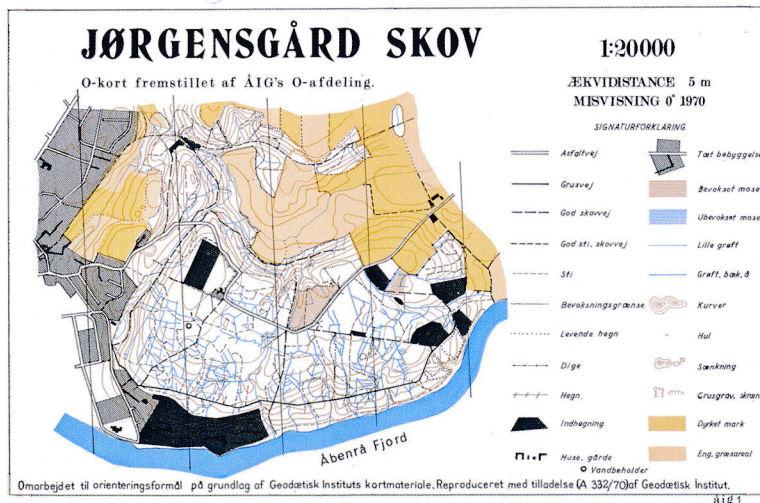
I årene 1975 - 1993 havde afdelingen et klubhus på Nødvejen tæt ved skoven. Det var en pavillon, som der blev brugt mange kræfter på at sætte i stand. Men reelt blev man aldrig færdig, fordi der ikke var penge - eller tilskudsmuligheder - til at få elektricitet og toiletter. Da også fundamentet viste sig ustabil blev projektet omsider opgivet, og man fik mødelokale på Aabenraa Stadion, i starten sammen med atletikafdelingen og senere i et mødelokale, hvor der skulle bookes tid fra gang til gang og uden mulighed for at sætte sit særpræg på lokalet. Så i praksis blev bestyrelsesmøder ofte holdt i private hjem.

AAIG med bredde og elite

Orienteringsløb er både for individuelle eliteløbere, for hold og for familiemotionister. Familier og venner

Finn Hove forbindes med orienteringssporten, men han har også i en menneskealder været en del af helheden i AAIG. (Foto: Lars Bo Hansen)

Sådan finder du vej med hjælp af kort og kompas. AAIG Orientering udarbejder kort over orienteringsruter i Hjelm Skov og i Jørgensgårds Skov.

Orienteringsløb, når det er bedst: Løbere, der finder vej, familier orienterer sig sammen, og orienteringssporten er ikke kun løb, det er også stillesiddende hygge og samvær.

tager til stævner sammen og hygger sig på stævnepladsen mellem løbene. Til de store traditionsrige stævner, Påskeløb, Grænsedysten, Divisionsmatcher, Nordjysk 2 dages og Vikingedysten mv arrangeres fælles klubture hvor samværet vægtes meget højt. Men i skoven vil orienteringsløbere gerne vinde deres aldersgruppe.

O-afdelingens deltagelse i egentlige konkurrenceløb har været præget af en lille skare, som har hjembragt adskillige medaljer i Danmarksturneringer og Jysk-Fynske mesterskaber. Klubbens første Danmarksmester var Flemming Vejsnæs i H 15-16 i 1976. I 1981 fik Hanna Fogh en sejr i D 13-14 og i 2014 blev Lise Termansen mester i D-12.

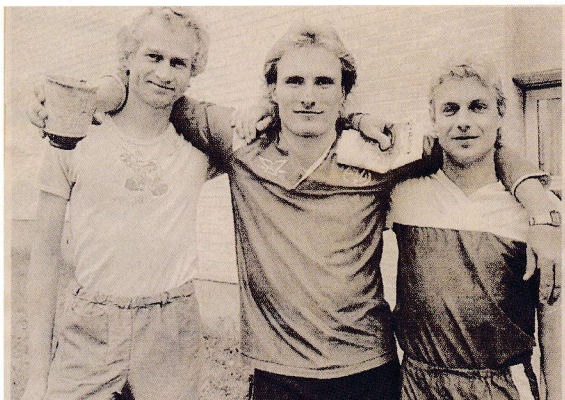
Hanne Fogh var i flere år en del af den danske junior-elite, og i 1987 deltog hun på landsholdet ved de europæiske juniormesterskaber. Også Lise Termansen var på juniorlandsholdet.

Også seniorløbere er med jævne mellemrum kommet på podiet.

Ved Forsvarets Mesterskab i terrænsport 1987 vandt Karsten Jøhnk, Niels Jørn Fogh og Steffen Alm Herre A klassen og i 1989 vandt det samme hold det Jysk-Fynske mesterskab i stafet.

I 2002 samledes holdet igen, hvor de vandt danmarksmesterskabet i Herre 50. Og i 2018 var Karsten Jøhnk igen på podiet, hvor han blev danmarksmester i stafet i 183+ klassen, en veteranklasse hvor løbernes samlede alder skal være over 183 år, og holdet skal bestå af både kvinder og mænd.

Den mest vindende danske orienteringsløber gennem tiden, Maja Alm, trådte sine barnesko i O-afdelingen og dyrkede atletik i atletikafdelingen, indtil hun som 18 årig flyttede fra Rødekro til København. Som seniorløber stillede Maja op for Haderslevklubben HTF og for Århus klubben Pan. Hun vandt 17 medaljer til verdensmesterskaberne, heraf syv af guld.

Tre gange mestre

Aabenraa har fået tre nybagte mestre – jyske mestre endda. Karsten Jøhnk, Niels-Jørn Fogh og Tue Jespersen, set fra venstre, sikrede sig mesterskabet i stafet-orientering ved i Holstebro at slå henholdsvis Kolding og Pan fra Århus. Det er første gang, de tre har sikret sig det jyske mesterskab. De får ikke mulighed for at hvile på laurbærrene, idet de allerede den kommende weekend skal forsvare Danmarksmesterskabet i terrænsport, som AaIG sikrede sig sidste år. Det foregår i Viborg. (Foto: Ernst Winckelmann).

AAIG Orientering med succes. Karsten Jøhnk (til venstre) sammen med Niels Jørn Fogh og Tue Jespersen som jyske stafetmestre i 1988. Karsten Jøhnk var fire år senere også blandt de løbere, der tog Dannebrog med fra Kongehøjen til Estland i The Baltic Run.

Korttegning og digitalisering

Kort og kompas er orienteringsløberens vigtigste værktøjer. De første kort i AAIG-O var som nævnt Geodætisk Instituts velkendte 4 cm topografiske kort. Men ret hurtigt – ca. 1970 – begyndte klubbens kortudvalg at tegne »rigtige« orienteringskort. Kortene var håndtegnede med tusch og baserede sig på præcise opmålinger af terrænet, og med indtegning af detaljer der normalt ikke findes på andre typer af kort. På o-kort finder man ikke blot veje, stier og bygninger, men også grøfter, moser, bevoksningsgrænser, større sten og diger. Kortene er også forsynet med detaljerede højdekurver og angivelse af tæthed i vegetationen.

Klubbens første korttegnere var også en af klubbens første formænd, Marie Louise Stabel, men ret hurtigt – i 1974 – kom nogle unge korttegnere på banen, Bent Petersen og Mogens Thomsen. Bent Petersen er stadig krumtap i tegning af o-kort i skovene fra Frøslev i syd til Lerskov i nord.

Karsten Jøhnk er endnu engang på sejrsskamlen i 2019. Her yderst til højre sammen med Hanne Ljungberg og Jørn Klausen som jysk-fynske stafetmestre i orienteringsløb.

I Karin Nissens formandstid omkring 1992-93 tog digitaliseringen fart. Man fik GPS til opmålinger i terrænet og brugte nu computere med særlige programmer til korttegning og banelægning. Man downloadede statens laseropmålinger af højdeforskelle, luftfotografier i korrekte skalaer og tekniske kort over veje, bygninger og stier. Også administra-

Edit og Mogens Thomsen er to, der fik stor indflydelse på nogle af de bedste år for orienteringssporten i AAIG.

tion af stævner blev elektronisk, hvor de oprindelige kippetænger, »togkonduktørtænger«, blev afløst af elektroniske fingerbrikker og postenheder til tidtagning og computerprogrammer til resultatudregning. Også internettet blev udbredt, og i 2004 startede Karsten Jøhnk O-afdelingens første hjemmeside. Han var webmaster til 2010, hvor o-afdelingens hjemmeside blev en del af AAIG's nye fælles hjemmeside.

Æblekage blev en tradition

Alle foreninger er afhængige af frivillige til at lave den nødvendige planlægning og gennemførelse af de praktiske opgaver, hvad enten det er vedligehold af materiel, arrangere stævner og klubaftner eller påtage sig ledelsesopgaver. Også orienteringsafdelingen har nydt godt af medlemmer, som i årevis bag kulisserne har leveret en kæmpe arbejdsindsats. Edit og Mogens Thomsen var tilbage fra 1984 – indtil Mogens Thomsens pludselige død i 2021 – værter ved de halvårslige fællesmøder mellem de sønderjyske orienteringsklubber. Her aftalte klubberne, hvem der skulle lave de ugentlige træningsløb og på hvilke datoer, de store stævner skulle finde sted. Mogens var ordstyrer, og Edit stod for den traditionsrige æblekage i 37 år.

Bent Petersen tegnede sit første kort i 1974. Alle statsskove i Aabenraa kommune er tegnet, og kortene er opdateret flere gange i takt med, at træer gror og der opsættes vildthege. Og han er stadig krumtap i afdelingens hold på 3 korttegnere.

Jon Mathiesen var formand i 15 år, fra 1995 til 2010. Han var ikke kun den længst siddende formand i orienteringsafdelingens historie, men han gjorde en særlig indsat for klubtræningen. Han udarbejdede banelæggervejledninger og uddannede banelæggere, så der hver gang blev tilbudt 4-5 forskellige baner i høj kvalitet, fra 7-8 km svære baner til 3 km lette begynderbaner. Og hver 14. dag, når det var Aabenraas tur til at lave træningsløb, skaffede han løbstilladelse hos skovejerne.

Farvel til orientering i AAIG

I Finn Hoves formandstid fra 2010 blev der sat fornyet fokus på skoleorientering, aktiv rekruttering, ungdomsarbejde og synliggørelse med årlige Findvej dage og faste poster i Hjelm Skov og Nørreskov. Han tegnede også kort over mere end 15 skove i Sønderjylland til brug for idrætsundervisning i orienteringsløb og bevægelse i skolen i det hele taget.

Men ved formandsvalget i 2015 ønskede Finn Hove ikke at genopstille. Han ville bruge flere kræfter på sit firma. Det var ikke muligt at finde en afløser i egne rækker hvilket førte til, at AAIG's Orienteringsafdeling, Sønderborg Orienteringsklub og den fælles paraplyklub OK Syd blev lagt sammen til en ny klub med navnet OK Syd.

Som en konsekvens af dette blev AAIG-O i 2016 nedlagt efter 50 år i AAIG.

FAKTA:

Orientering

Orienteringsløb er en idræt, hvor man i ukendt terræn skal finde vej vha. kort og kompas. Deltagerne skal på kortest mulig tid gennemføre en bane, hvor man skal finde et antal poster.

Idrætten startede som en militær disciplin i det svenske forsvar tilbage i 1800-tallet. De første civile idrætsarrangementer i Danmark fandt sted i 1915 og omkring 1960 tog udviklingen i Danmark fat for alvor. Også i Aabenraa var militærfolk igangsættere af orienteringsløb som foreningsidræt, og den 16. marts 1966 stiftede en gruppe terrænsportsfolk med erfaring fra militæret AAIG's Orienteringsafdeling.

Maja Alm sprang fra at være et stort talent i Sønderjylland til en plads som stjerne i verdenseliten.

Maja Alm er et forbillede

Maja Alm er den mest vindende danske orienteringsløber gennem tiden. Hun blev født i Rødekro i 1988. Som seniorløber vandt hun 19 danmarksmesterskaber, 7 verdensmesterskaber og i alt 17 VM-medaljer. Som barn og teenager dyrkede Maja Alm atletik i AAIG's atletikafdeling og løb orienteringsløb først i O-afdelingen og senere i Haderslevklubben HTF.

Også hendes storesøster Heidi Alm var medlem af atletikafdelingen i AAIG. Heidis styrke var spydkast og kuglestød, hvor hun blev dansk juniormester nogle gange.

Som juniorløber i AAIG's atletikafdeling vandt Maja blandt andet et danmarksmesterskab i 1500 m, men det var først, da hun som 18 årig flyttede til København

og fik kontakt med elitemiljøet i Dansk Orienterings-Forbund, at hun blev bidt af og satsede på o-løb.

Som hendes far - den tidligere formand i AAIG Orientering - sagde i forbindelse med udarbejdelse af denne artikel: »Hun have talentet, men manglede hjælp til at udvikle det i Sønderjylland«.

Maja Alm vandt også 7 danmarksmesterskaber i cross og forbedrede 4 gange den danske rekord i indendørs 3000 meter løb. Og et danmarksmesterskab i halvmaraton.

Hendes enestående resultater og vindende væsen har gjort hende til et forbillede for mange unge løbere og en fornem repræsentant for orienteringsidrætten.